

О. В. Буглак,
к. е. н., асистент, Національний авіаційний університет

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Автором проаналізовано стан авіаційної галузі та досліджено темпи розвитку авіатранспортних підприємств України. Визначено чинники, що впливають на здійснення інвестиційної діяльності авіатранспортних підприємств.

The author has considered the state of aviation industry and studied development speed of aviation enterprises in Ukraine. Factors influencing investment activity of aviation enterprises have been defined.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, авіатранспортне підприємство.
Key words: investments, investment activity, aviation enterprises.

ВСТУП

На сьогоднішній день авіаційна галузь розвивається і демонструє модернізацію та переоснащення об'єктів інфраструктури авіатранспортних підприємств напередодні проведення Євро-2012. Для подальшого сталого розвитку українських авіатранспортних підприємств необхідні великі інвестиційні вливання та ефективний менеджмент. Аналіз залежності між ефективністю інвестицій та інвестиційною діяльністю авіатранспортних підприємств, а також чинників впливу на розвиток інвестиційної діяльності є досить актуальними.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою даної статті є аналіз стану і проблем авіаційної галузі та обґрунтування чинників, що впливають на розвиток інвестиційної діяльності авіатранспортних підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ

Стан авіаційної галузі України за останній 2011 р. показує стабільні темпи відновлення діяльності авіатранспортних підприємств. Аналізуючи статистичні дані, можна зробити висновок щодо темпів зростання основних показників діяльності авіатранспортних підприємств. Так, в 2011 р. перевезення пасажирів, вантажів та пошти здійснювали 36 вітчизняних авіакомпаній. 90 відсотків міжнародних регулярних пасажирських перевезень здійснено провідними авіакомпаніями "Міжнародні авіалінії України" та "АероСвіт — Українські авіалінії". Головним аеропортом країни залишається Міжнародний аеропорт "Бориспіль". Виконано 105,3 тис. комерційних рейсів за 2011 р., що на 6,5 відсотків більше, ніж у попередньому 2010 р. Кількість перевезеного вантажу та пошти зросла на 4,8 відсотки. Послугами українських авіакомпаній скористалось 7,5 млн пасажирів, що на 23 відсотки більше показника минулого року [4].

Значне збільшення загальних обсягів пасажирських перевезень забезпечено за рахунок розвитку міжнародних і внутрішніх регулярних перевезень. У секторі міжнародних регулярних пасажирських перевезень українськи-

ми авіакомпаніями перевезено 4,4 млн пас. в 2011 р. і досягнуто зростання обсягів майже на 43 відсотки. Майже 90 відсотків цих перевезень здійснено провідними вітчизняними авіакомпаніями "Міжнародні авіалінії України" та "АероСвіт".

Авіакомпанія "Міжнародні авіалінії України" є лідируючою українською компанією, заснованою у 1992 р. Основною діяльністю є пасажирські та вантажні перевезення. "Міжнародні авіалінії України" пропонують найбільшу кількість європейських напрямів з України, а також з'єднують нашу країну з 35-ма столицями Європи, країн СНД, Азії, Африки та Близького Сходу [7]. Основною метою авіакомпанії є запропонувати пасажирам безпечні, надійні рейси та найвищі міжнародні стандарти сервісу. Абсолютним пріоритетом для "Міжнародних авіаліній України" є безпека, стандарти якої відповідають найвищим міжнародним вимогам. Ця авіакомпанія була першою в СНД, яка одержала сертифікат IOSA (Міжнародний аудит експлуатаційної безпеки) та увійшла до міжнародного реєстру якості IATA (Міжнародна асоціація авіаційного транспорту). На початку 2011 р. "Міжнародні авіалінії України" вкотре успішно пройшли перевірку на відповідальність сучасним вимогам експлуатаційної безпеки та отримали свій 4-тий сертифікат оператора IOSA. Це стало черговим підтвердженням високого рівня авіаційної безпеки та безпеки польотів, операційних стандартів авіакомпанії, що повністю відповідають світовим.

Лідером серед українських авіаперевезень за кількістю перевезених пасажирів є компанія "АероСвіт-Українські авіалінії", яка була створена в 1994 р. Ця авіакомпанія з кожним роком розширює свою географію польотів, збільшує авіапарк і нарощує обсяги перевезень. "АероСвіт" першим серед сучасних українських авіакомпаній увійшов і впевнено закріпився на ринках далекоматеріальних повітряних перевезень. Обслуговує 80 міжнародних маршрутів до 33 країн. Спільно з авіакомпаніями-партнерами доставляє пасажирів до регіональних адміністративних центрів України. У 2011 р. "АероСвіт" у 1,5 рази збільшив власний флот — до 27 літаків виробництва ком-

панії Boeing. За даними компанії Boeing, "АероСвіт" стане першим у Східній Європі оператором літаків Boeing 737-900 ER, що вирізняються підвищеною паливною ефективністю та збільшеною дальністю польотів [8]. Заснувавши у 2007 р. авіаційний альянс "Українська авіаційна група", авіакомпанії "АероСвіт" та "Донбасаеро" консолідували флот, об'єднали маршрутні мережі та створили новий розклад польотів. Це дозволило підвищити ефективність експлуатації літаків, збільшити кількість стикувань, створити нові транзитні пасажирські потоки через базові аеропорти України: "Бориспіль" і "Донецьк", "АероСвіт" — член IATA з 1996 р., а з 2006 р. включені до реєстру IOSA. В 2011 р. успішно пройшов черговий аудит та пролонгував свій сертифікат оператора IOSA на подальший 2-річний період. Авіакомпанія "АероСвіт" реалізувалася як перший і найбільший у країні мережевий перевізник, сприяючи підвищенню престижу України як сучасної держави, інтегрованої у Світову авіатранспортну систему. Як наслідок, стрімко почали розвиватися трансферні потоки через міжнародний аеропорт "Бориспіль". Вони стали підтвердженням внеску "АероСвіту" у реалізацію загальнонаціональної стратегії розвитку транзитного потенціалу України.

Перевезення вантажів та пошти у 2011 р. здійснювала 21 вітчизняна авіакомпанія, більшу частину цих перевезень складають перевезення вантажів чартерними рейсами. Основними авіаційними вантажоперевізниками є АНТК "Антонов", "Міжнародні авіалінії України", "АероСвіт", "Урга" [4].

Комерційні рейси вітчизняних та іноземних авіакомпаній у 2011 р. обслуговували 28 українських аеропортів та аеродромів. За підсумками року пасажиропотоки збільшилися на 21,7 відсотки та досягли 12,5 млн пас., поштовантажопотоки — на 11 відсотків відповідно та склали 47,2 тис. тонн. З них 8 млн пас. та 37 тис. тонн вантажів та пошти обслуговано головним аеропортом "Бориспіль" (зростання показників на 20 та 16 відсотків відповідно) [4]. В інших провідних аеропортах України, таких як "Донецьк", "Дніпропетровськ", "Одеса", "Сімферополь", "Харків", також мало місце значне зростання обсягів перевезень. Зменшення пасажиропотоків в аеропорту "Львів" пов'язане з реконструкцією до Євро-2012.

Державне підприємство "Міжнародний аеропорт "Бориспіль" — головні "повітряні ворота" України. Працює з 1959 р. Вимогою УЄФА на момент проведення Євро-2012 є пропускна спроможність терміналів аеропорту до 4150 пас./год. Модернізація "Борисполя" до Євро-2012 передбачала розширення до п'яти терміналів: три міжнародні (діючий "В" та нові "F" і "D"), також один внутрішньо український ("А") і один для VIP-персон ("С") [9; 10]. Очікувана пропускна спроможність усіх терміналів в аеропорту у 2012 р. — 6050 пас./год., що покриває потреби чемпіонату і дає простір для розвитку. Зокрема, пропускна спроможність терміналу "D" становить 3000 пас./год.; терміналу "В" — 1450 пас./год.; терміналу "F" — 900 пас./год. В грудні 2011 р. завершено будівництво терміналу "D", вартість робіт якого зросла до 500 млн дол. [11]. Термінал має запрацювати з березня 2012 р. [12]. Будівництво терміналу "D" здійснюється без залучення коштів з держбюджету. Проект фінансується за рахунок коштів кредиту, наданого японським банком JIBC, і власних коштів аеропорту [13].

Аеровокзал терміналу "D", що має загальну площу у 100 тис. кв. м, спеціалізуватиметься виключно на міжнародних рейсах, стане найбільшим в аеропорту, збільшить конкурентоспроможність і розширить можливості на ринку міжнародних авіаперевезень. Проектна потужність терміналу "D" сягає 9 млн пас. на рік. Розширення терміналу

"В", збудованого в 60-х роках, передбачає спорудження першої черги галереї вильоту, збільшення кількості трапів до 3. Термінал "F", площею 20,7 тис. кв. м, став другим авіатранспортним об'єктом, що відкрився до Євро-2012. Він прийматиме виключно міжнародні рейси і здійснюватиме не менше 50 відсотків загального обсягу перевезень. Базова авіакомпанія, яка буде виконувати рейси через термінал "F", — "Міжнародні авіалінії України" [19]. Усю територію цього терміналу обладнано системою візуальної інформації. Термінал оснащено сучасним обладнанням, яке дозволяє забезпечити комфортні кліматичні умови для пасажирів. Усі зони терміналу обладнані сучасною системою відеоспостереження. Цифрові відеокамери здійснюють відео спостереження з метою забезпечення авіаційної безпеки, а також контролюють технологічні процеси. Враховуючи зростання попиту на авіаперевезення за останні роки, аеропорт вже давно готувався до збільшення своїх потужностей.

Також у прийомі гостей Євро-2012 у столиці буде задіяно Комунальне підприємство "Міжнародний аеропорт "Київ", який відкрився ще в 1924 р. За кошти міського бюджету планується реконструювати привокзальну площу і зовнішні інженерні мережі вартістю 55 млн грн. Інвестор аеропорту планує побудувати 2 пасажирські термінали, вантажний термінал, ангари для проведення техобслуговування і ангари для зберігання літаків. Планується вкласти більше 500 млн грн. на будівництво всієї інфраструктури. Держава виділяє 215 млн грн. на розвиток злітно-посадкової смуги довжиною 2300 м, перону, руліжних доріжок та влаштування світлосигнального обладнання [14]. За власні кошти аеропорту реконструйовані 3 сектори "приліт-виліт", закінчилося будівництво 4 сектора на "приліт". Зараз 80 відсотків пасажирських перевезень здійснюється компанією "Wizz Air Ukraine".

Стратегічна мета аеропорту "Київ" — побудувати міжнародний пасажирський термінал до Євро-2012. Всі роботи закінчуються і на початку квітня 2012 р. аеропорт "Київ" має отримати сучасний термінал з пропускною спроможністю 320 пас./год. [14]. Поблизу передбачені паркінг для автомобілів; офісні, службові та технічні приміщення; конференц-зали; готельний комплекс. Сам аеропорт "Київ" може відіграти ключову роль в прийомі VIP-гостей Євро-2012 та високопосадовців УЄФА.

Державне підприємство "Міжнародний аеропорт "Львів" є важливим авіатранспортним вузлом на Заході України. Аеропорт відкрито 1929 р. Останній капітальний ремонт відбувся в 1999 р. У зв'язку з проведенням чемпіонату Євро-2012, реконструкцію міжнародного аеропорту "Львів" почали у 2009 р. і планується закінчити до квітня 2012 р. Інвестори відмовилися брати участь у проекті реконструкції аеропорту, а власних коштів недостатньо на самостійну модернізацію, тому суттєво допомагає держава. Так, з 2008 р. загальний прогнозований обсяг фінансування аеропорту "Львів" досяг 4 млрд 533 млн грн. [16]. Було заплановано будівництво нового вокзалу, реконструкцію пасажирського терміналу та будівництво зовнішніх інженерних систем, реконструкцію злітно-посадкової смуги. Пропускна спроможність становитиме 1900 пас./год. Злітно-посадкова смуга буде продовжена до 3305 м, що дозволить аеропорту приймати міжконтинентальні рейси [15].

У 1933 р. був відкрито аеропорт "Донецьк". У 2003 р. відбулася нова реорганізація і утворено Комунальне підприємство "Міжнародний аеропорт "Донецьк". Напередодні початку підготовки робіт до Євро-2012 в аеропорту 2007 р. розпочато будівництво нової злітної смуги, яка повинна бути 4000 м. В 2011 р. відкрито злітно-посадкову смугу. Фінансове забезпечення державою сягнуло 6 млрд 279

млн грн. [16,17]. Загальний проект реконструкції аеропорту "Донецьк" передбачає будівництво злітно-посадкової смуги, перонів, аеродромно-диспетчерської вишки, а також зведення нового терміналу та реконструкцію старого. Комплекс нового терміналу містить естакаду, багаторівневий паркінг і автостанцію. Пропускна спроможність нового терміналу — до 3 тис. пас./год. [18].

VIP-термінал Авіаційного комунального підприємства "Міжнародний аеропорт "Харків" відкрився ще в 1954 р. До 2010 р. термінал був єдиною призначеною будівлею аеропорту для обслуговування пасажирів. Після реставрації пропускна спроможність цього терміналу збільшилася до 250 пас./год. Окрім терміналу, проект оновлення передбачав реконструкцію старої будівлі, яка буде виконувати функції VIP-терміналу; будівництво нової злітно-посадкової смуги; капітальний ремонт перону та благоустрій привокзальної площі, а також створення сучасного паркінгу та будівництво автовокзалу. Під час Євро-2012 в аеропорту "Харків" працюватимуть три термінали: головний (1300 пас./год.); VIP-термінал (250 пас./год.); тимчасовий реверсний термінал (1000 пас.), який після 2012 р. планують перепрофілювати у вантажний.

Фінансування змішане: приватні інвестиції компанії, яка уклала договір про оренду аеропорту на 49 років і державний бюджет. Частка приватних інвестицій складає 508,8 млн грн. (будівництво нового пасажирського терміналу, реставрація існуючого терміналу, реконструкція привокзальної площі і будівництво паркувальних місць, будівництво тимчасового реверсного терміналу, повна модернізація інфраструктури аеропорту, закупівлю спецтранспорту). Доля держави — 727 млн грн. (будівництво нової злітно-посадкової смуги, перону і місць стоянок літаків, нової авіа рятувальної станції і авіадиспетчерської вишки, заміна світлосигнальної системи і систем засобів посадки літаків) [19]. Після реконструкції новий термінал обладнаний необхідною кількістю каналів пропуску пограничної і митної служб, контролю авіабезпеки, пристосуваннями для зручного пересування по терміналу осіб з обмеженими можливостями.

Таким чином, суттєвими чинниками, які позитивно впливають на показники діяльності вітчизняних авіатранспортних підприємств, є подальше розширення маршрутної мережі та збільшення інтенсивності польотів на опанованих напрямках водночас з оновленням парку повітряних суден. Поряд з цим на сьогодні значна увага приділяється заходам з підвищення безпеки польотів та покращення якості обслуговування. Неабиякою мірою зростанню обсягів перевезення пасажирів сприяє також введення в експлуатацію в аеропортах напередодні Євро-2012 нових об'єктів і реконструкція існуючих, які оснащуються найсучаснішим устаткуванням, новітніми технологіями і системами.

Звісно, аеропорти потребують інвестицій і на подальше їх утримання у майбутньому. Тому подальше ефективне інвестування приватними підприємствами або орендарями, що взяли у тимчасову експлуатацію авіатранспортні підприємства, які належать державі або місцевим органам влади, — це питання часу.

Якість та конкурентоспроможність послуг, рівень використання основних виробничих фондів, рівень раціонального використання ресурсів, ефективність реалізації інвестиційних проектів — всі чинники впливають на ефективність інвестицій авіатранспортних підприємств. Отже, ефективність інвестицій визначає інвестиційна привабливість авіатранспортних підприємств, а інвестиційна привабливість — інвестиційну діяльність авіатранспортних підприємств. Створення умов для вкладання інвестицій є основою для розширення інвестиційної діяльності авіатранспортних підприємств. Інвестиційну привабливість авіатранспортних підприємств характеризують чинники:

фінансові показники діяльності підприємства, перспективи розвитку, ринковий курс акцій, обсяги перевезення пасажирів і вантажів, безпека польотів, стратегічне розташування авіатранспортного підприємства.

ВИСНОВКИ

Оскільки між інвестиційною діяльністю авіатранспортного підприємства, інвестиційною привабливістю та ефективністю інвестицій існує тісний зв'язок, то чинники, що впливають на інвестиційну привабливість та ефективність інвестицій авіатранспортних підприємств, впливають і на їх інвестиційну діяльність.

Література:

1. Кулаев Ю.Ф. Экономика гражданской авиации Украины: монография / Ю.Ф. Кулаев. — К.: Издательство "Феникс", 2004 — С. 93, 108, 386, 484.
 2. Україна фінансова (інформаційно-аналітична база даних) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ufin.com.ua>
 3. Обзор рынка пассажирских и грузовых авиаперевозок в Украине [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.turportal.com.ua>
 4. Дані державної статистичної звітності [Електронний ресурс]. — Державна авіаційна служба України. — Режим доступу: <http://www.avia.gov.ua>
 5. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності: статистичний збірник [Електронний ресурс] / Державний Комітет Статистики України. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
 6. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua>
 7. Офіційний сайт авіакомпанії "Міжнародні авіалінії України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.flyuia.com>
 8. Офіційний сайт авіакомпанії "АероСвіт" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.aerosvit.ua>
 9. Незалежне спеціалізоване інтернет-видання про українську авіацію [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.avianews.com.ua>
 10. Офіційний сайт Міжнародного аеропорту "Бориспіль" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kbp.aero>
 11. Економічна правда (інтернет видання) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua>
 12. Офіційний сайт Київської обласної Ради [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kor.gov.ua>
 13. РБК-Україна (незалежне українське інформаційне агентство) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rbc.ua>
 14. Офіційний сайт Міжнародного аеропорту "Київ" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.airport.kiev.ua>
 15. Офіційний сайт Дирекції з будівництва об'єктів до Євро-2012 у Львові [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://areny.lviv.ua>
 16. Український тиждень (онлайн-видання) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://tyzhden.ua>
 17. Інформаційний центр — Україна 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukraine2012.gov.ua>
 18. Офіційний сайт Міжнародного аеропорту "Донецьк" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://airport.dn.ua>
 19. Офіційний сайт Міжнародного аеропорту "Харків" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://hrk.aero>
- Стаття надійшла до редакції 21.03.2012 р.